

Årsrapport “posefolksprojektet”
for 1997

rapport om posefolket, et projekt finansieret af Socialministeriet,.

1	Forord	side 3
2	Indledning	side 4
3	Projektets rammer	side 5
4	Frivillige	side 6
5	Arbejdet i 1997	side 7
6	Forventningerne	side 11
7	Resumé	side 12

1.. Forord

Denne årsrapport om POSEFOLKS-projektet, som er et projekt, der finansieres af puljemidler fra Socialministeriet, beskriver ganske kort hvad der i 1997 er udført i projektet og fortsætter beskrivelse i POSEFOLKS-projektets årsberetning 1996.

Det har såvel i 1996 som i 1997 været målet med projektet dels at arbejde med den enkelte på gadeplan dels at beskrive processen og forholdene, der "skaber" posefolket og endelig at beskrive de metoder, som vi gennem viden om ovenstående har benyttet og kan foreslå benyttet fremover i arbejdet med posefolket.

Både forrige og aktuelle årsrapport giver noget indblik i disse forhold. Men en samlet og egentlig rapport - en slutrapport på projektet - er planlagt til udgivelse i september 1998.

I denne afsluttende rapport vil vi foreslå en række forskellige metoder og måder at forholde sig til mennesker med psykiske lidelser, der lever på gaden.

2.. Indledning:

Sidste år begyndte vores årsrapport med at spørge om det virkelig var sådan, at posefolk var noget, man kendte til herhjemme. Og konstaterede derefter, at det var det.

Det er det stadig. Vi kender flere og flere. Vi ved, at der er tale om en gruppe mennesker, der er meget forskellige og som ikke, udover hvad angår nogle få helt overordnede træk, lader sig kategorisere.

Vi ved, at der er tale om en gruppe stærke mennesker. Mennesker, som magter at overleve under svære betingelser og mennesker, der formår at have megen værdighed i behold, trods deres udstillen af sig selv i ydmyge situationer.

Vi ved også, at der er tale om en gruppe mennesker, som de offentlige hjælpesystemer - først og fremmest de sociale forvaltninger, der vel i et velfærdssamfund må opfattes som havende et indiskutabelt ansvar overfor alle borgere med et socialt behov - svinger og ikke bare overlader dem til sig selv, men også ofte, ganske demonstrativt afslår at yde den hjælp, som disse personer virkelig har behov for, først og fremmest rent spontant, men desværre også nogle gange når der bliver spurgt efter hjælpen.

Vi har i det forløbne år mødt en del af de mennesker, der lever som posefolk i København. Vi har tilfældigt mødt dem i en jydsk provinsby ved nattetide, fx når en psykisk syg forstyrret person med tøj i laser og sko bundet sammen med bånd og klude sniger sig igennem gangtunnellen under jernbanesporene. Vi har hørt om dem fra socialarbejdere i de store provinsbyer.

Vi har også lært af vores egen erfaring og fra de socialarbejdere, der arbejder i samme område, at det både er muligt og rigtigt at forholde sig til disse mennesker med udgangspunkt i en velargumenteret holdning og ved hjælp af professionelle sociale og socialpsykiatriske metoder. Vi ved, at det nytter at gøre noget, og vi ved, at der som regel kommer noget godt ud af det vi gør.

3.. Projektets rammer

Posefolksprojektet er i 1997 blevet en del af det nyoprettede “projekt UDENFOR”, som er en selvejende institution oprettet med det formål at søge at forbedre forholdene for de mest udstødte, specielt de, der ikke kan nås på anden måde. Altså de, der er helt udenfor.

Projektet bygger på den tanke, at også disse mennesker gerne vil have hjælp, om ikke andet så blot kontakt, men at det kræver helt specielle metoder at nå dem. Arbejdet skal så at sige foregå udenfor.

Det er også projektets synspunkt, at dette arbejde ikke blot skal være en aktivitet, men at det skal kombineres med teori og teoridannelse, således at projektet også vil forsøge at fremme evaluering og forskning, både den meget teoretiske forskning og den mere praktiske og direkte brugbare, der kan give anledning til at skabe metoder og værktøjer for hjælpen til de udstødte. Dette arbejde kan naturligvis ikke udføres uden en formidlingsdel, som gennemføres både med udgivelse af publikationer, gennem foredragsvirksomhed og gennem undervisning.

Aktiviteterne i projektet og dermed projektets medarbejdere skal altid være tværfagligt og i stand til såvel at udføre praktisk socialt arbejde som at udføre forsknings- og undervisningsopgaver.

Det forhold at posefolksprojektet har fået en base har været vigtig på mange områder. Ikke mindst fordi der har været plads til at invitere samarbejdspartner og gæster i huset, og vi derfor har kunnet søge inspiration såvel som ro imellem det opsøgende arbejde.

Kontoret har på den måde også medvirket til at vi har kunnet stille vore ressourcer til rådighed for andre, f.eks studerende.

4.. Frivillige

Vi har fået en del henvendelser fra folk der gerne vil arbejde frivilligt med posefolket. Indtil videre har de alle været uden en relevant faglig baggrund. Det har vist sig at være svært at sætte nogle, der er helt uerfarne med hensyn til opsøgende arbejde overfor en gruppe mennesker med så komplicerede sociale og helbredsmæssige forhold, til at udføre et sådan arbejde. Man kan ikke komme udefra og dumpe ned på gaden. Vi må se i øjnene at det essentielle er "Tillid. Tid. Tålmodighed". Men at der derudover er behov for professionalisme.

Vi har alligevel i årets løb haft tilknyttet to frivillige medarbejdere.

Den ene, en ung mand, der var på vej ind i en uddannelse, var tilknyttet i en 3 måneders periode og løste i løbet af denne en "tælleopgave".

Den anden frivillige medarbejder studerer socialvidenskab på RUC er blevet mere varigt tilknyttet med henblik på at varetage forskellige frivillige funktioner, samtidig med at hun benytter projekt UDENFOR's ressourcer og tilføjer projektet nogle andre, bl.a. ved at sidde i huset og skrive speciale om posefolket.

I årets løb har vi også haft et samarbejde med andre frivillige organisationer, Johanittersøstrene og Malteserordenen. For begge galdt det at nogle enkeltpersoner tilknyttet disse organisationer havde set omtale af os i pressen, og henvendte sig til os. De kunne tilbyde materiel hjælp i form af møbler til kontoret, dåsemad til posefolket og andet.

5.. Arbejdet i 1997

Antal, alder og køn:

Posefolks-projektet har i alt haft direkte kontakt med 38 forskellige personer i årets løb. Af disse var 5 (13%) kvinder.

Aldersmæssigt fordeler de sig sådan:

Op til ca. 30 år..... 4 personer, heraf 1 kvinde, yngste 20 år (kvinde)

Mellem ca. 30 og 55 år..... 24 personer, heraf 1 kvinde

Ældre end ca 55 år 10 personer, heraf 3 kvinder, ældste 77 år (kvinde)

For 25 personers vedkommende har kontakten været langvarig, heraf for 14's vedkommende hele året. De resterende 13 har vi enten først lært at kende sidst på året (ca. 7) eller vi har kun set dem (ca 6.) nogle få gange før de enten er forsvundet igen eller de har fået hjælp andre steder.

11 af de 38 kendte vi ved årets afslutning kun ved en del af deres navn eller vi kendte slet ikke deres navn.

23 havde vi etableret den første kontakt med på gaden. 8 kendte vi fra tidligere fx natcafe eller §105 institution og mødte nu igen på gaden. 7 var vi kommet i kontakt med via anden institution (Gøglerskolen, psykiatrisk afdeling, hjemløseinstitution, socialforvaltning).

Resultaterne:

For de 14 vi har kendt hele året har en væsentlig del af indsatsen været rent støttende og blot en vedligeholdelse af et allerede velgennemført forløb. Nogle af disse har boet på plejehjem eller i en selvstændig lejlighed, hvor vi jævnligt har besøgt dem.

For omkring 20 personers vedkommende har det i løbet af året været muligt væsentligt at ændre deres levestandard i en positiv retning og for 6 er der sket andre mindre iøjenfaldende ændringer i retning af en bedre tilværelse.

Forskellige grupper:

Til at begynde med har vi interesseret os meget for indre by, voldene og fælledparken. Bevæget os omkring på gaden, og set om der kom nye ansigter forbi. Siddet på bænke og set hvem der roder i skraldespande. Kigget godt efter i parkerene efter overnattere.

Med til arbejdet hører derfor også at vi bliver opmærksomme på grupper der måske ikke er vores primære målgruppe - posefolket, dvs. psykisk syge, der lever på gaden - men, som er mennesker med andre problemer, der fra tid til anden bor med deres ejendele på gaden.

Nogle af disse, er det vores indtryk, fortsætter til en blivende tilværelse på gaden andre ikke.

- *De traditionelle posefolk i den indre by:*

Det er mand eller kvinde. Meget psykotiske og isolerede. Lever i deres egen verden.

Ofte med mange poser, som de enten bære med sig eller har i indkøbsvogne eller barnevogne. De fleste i denne gruppe er fra 40 - 50 år og opefter.

Hvornår denne tilværelse er begyndt og hvordan er vi ved at få et billede af efter talrige samtaler med disse mennesker. Men oftest er begivenhederne tabt i fortiden.

- *De usynlige:*

Vi har desuden registreret en række "usynlige" posefolk. Dem, der har deres poser tasker eller soveposer gemt i bagagebokse på stationer og andet. Ofte er det psykisk syge med misbrugsproblemer. Som regel kendt i behandlingssystemet som svingdørspatienter. Mange med en aktuell eller tidligere retslig foranstaltning. Gruppen er præget af at mange er under 50-års alderen.

- *Grønlænderne:*

Grønlænderene med store sociale problemer udgør et synligt element i bybilledet. Vi har forsøgt at gøre op omkring dette forhold rent talmæssigt. Ved en simpel tælling finder man 21 personer (heraf 2 kvinder) fra Grønland overvejende i aldersgruppen 35 til 45 år, der opholder sig dagen igennem på forskellige torve eller parker i den indre by. Af disse bor 7 i egen bolig/værelse, 6 bor på sofa hos venner eller bekendte, 4 bor på herberg og 4 på gaden. Alle har betydeligt alkoholforbrug (foretrukket øl, den for tiden stærkeste: Master Brew samt pullimut), 19 et stort hashforbrug. 5 synes at være psykotiske. Af disse er 3 idømt retspsykiatrisk foranstaltning. 10 taler meget dårligt dansk. Halvdelen er på bistandshjælp og den anden halvdel oppebære førtidspension. Disse grønlandere føler sig generelt som danskere og har ingen ønsker om at vende hjem til Grønland.

De fleste har i tidens løb været udsat for forskellige tilbud og behandlingsindsatser. Som det forstås uden nogen længerevarende effekt.

Grønlændergrupperne som vi kender er overvejende præget af yngre mennesker.

Vi ved, at der med fast tilhold i andre områder i København, er andre større grupper af grønlandere.

- *Posefolket i yderområderne:*

I løbet af sommeren begyndte vi at bevæge os udenfor området. Her fandt vi en anden type posefolk, mere sky, opholder sig i yderdistrikter (parker og grønne områder). De er meget mere vanskelige at komme i kontakt med end posefolk i byen. Fle- re af dem har cykler som transportmidler.

Disse personer er overvejende midaldrende eller ældre.

- *Gademennesker der ikke er tilmeldt i Københavns Kommune*

Op mod en fjerde- til en tredjedel af dem vi møder på gaden er ikke tilmeldt i Københavns kommune, men kommer fra andre steder i Danmark (uden nogen særlig iøjenfaldende fordeling) eller fra udlandet (altovervejende de nærmeste sydlige eller nordlige nabolande).

Posefolkets opholdssteder:

På baggrund af en mini-tælle-bevægelse-undersøgelse udført af den ene frivillige medarbejder ved vi lidt mere om posefolkets bevægelser.

Vi stillede spørgsmålene: "Hvor og hvormange findes der?", "Skønsmæssig vurdering af alder og køn". "Beskrivelse af udseende, ejendele og "stedet"". "Er det et synligt eller skjult sted?". "Er det et fast sted eller flytter de rundt?".

Det undersøgte område var hvad vi kalder "park- og voldområderne" altså fra Kalvebodområdet og i en bue rundt om den indre by til Nordhavn. Efter en fastlagt 2 gange 14-dages plan kørtes i de sene aftener og tidlige morgener rundt på cykel i området, på skift i to delområder (syd- og østområdet). De enkelte ture varede 1-2 timer. Turene blev cyklet på to måder. Enten på må og få og uden planlægning, eller ifølge en rute der var planlagt hjemmefra. Dette for at området blev dækket så godt som muligt. Dvs. spredt ud, men også med mulighed for at følge intuition og nysgerrighed.

Under cykelturene blev set efter i baggårde, gyder, trappeop- og nedgange, på legepladser, bag hække, i læskure, under halvtage osv, i det omfang undersøgeren kunne overkomme det. Undervejs er det observerede skrevet ned på papir og turene og begivenheder er indtegnet på arbejdskort.

Der blev observeret 11 forskellige personer, som er set i alt 26 gange. Der er et overtal af mænd (8 mænd og 1 kvinde).

Det ser ud til, at de fleste mennesker, som overnatter ude har et eller flere faste tilholdssteder. Tilholdsstederne ligger meget forskelligt. Nogle godt skjult, andre fuldstændigt åbent og synligt, men flest ligger et sted midt imellem, dvs. ret åbent men alligevel lidt væk fra den gående og kørende trafik.

Derimod er stederne oftest "meget" offentlige, dvs. i parker, ved større gader, ved offentlige bygninger (eks. museer), fremfor i de mindre gader i beboelseskvarterene.

Arbejdsprocessen:

Hvor vi de første år, vi beskæftigede os med posefolket, arbejdede efter et mere eller mindre tilfældigt princip eller i hvert fald ikke havde indsigt i processens faser, ser vi nu fra kontakt til kontakt et fælles mønster.

Vi deler faserne i kontakten op i: en kontaktfase, en afklaringsfase, en integrationsfase, en støttefase, og endelig en afslutningsfase.

Faserne kan fra person til person hver især være af meget forskellig længde - fra timer til for så vidt år og faserne kan være skarpt adskilt eller overlappende. Indholdet i faserne kan ligeledes være ganske forskelligt.

Udover hvad læserne umiddelbart kan forstå indeholdt i de enkelte faser skal dette ikke beskrives nærmere her, men vil blive nøje beskrevet i projektets slutrapport.

Samarbejdspartnere:

Som i 1996 har vi haft et godt og stabilt direkte samarbejde med Københavns politi (Station 1), med Kommunehospitalets psykiatriske afdeling og Sundholms Behandlingsafdeling. Samarbejdet er efterhånden gledet fra et usystemiseret noget tilfældigt samarbejde til et formaliseret samarbejde.

Derudover har der ad hoc været samarbejde med enkelte socialcentre afhængig af de enkelte sager.

6.. Forventningerne

Vi der i dette projekt har beskæftiget os med mennesker med betydelige psykiske problemer, der lever på gaden og isoleret fra det omliggende samfund bortset fra at leve midt i det og meget synligt, har nu udført dette gennem de sidste små 10 år - og gennem de sidste år intenst og med det dobbelte formål at udføre et stykke socialt arbejde i frivilligt regi overfor disse personer som ingen andre hidtil har fundet anledning til at interessere sig for og samtidig gøre arbejdet, gennem en stadig bearbejdning af arbejdsmetoderne, så grundlæggende godt som det er muligt.

Vi synes selv at dette er lykkedes.

Det har hidtil været vores opfattelse at denne form for arbejde burde udføres i offentlige regi. Vi har ikke set nogen særlig aktivitet eller interesse fra det offentlige i at udføre det, og vi er kommet til den overbevisning at det heller ikke kan udføres uden den fleksibilitet, uden det personlige engagement og uden den frihed som kun kan findes i det frivillige sociale arbejde.

For 10 år siden var det et kaos at gå ud og møde en person, der levede på gaden med sine psykisk og fysiske lidelser. Fordi det var helt uklart hvad der kunne og hvad der burde gøres - eller ikke gøres. Det var hver gang som et bjerg der skulle overstiges.

I dag er mange af de ting vi gør blevet en del af en rutine, som bygger på nogle overvejelser, der både er tænkt og diskuteret grundigt igennem. Dermed bliver der overskud til også at forsøge at forstå dem vi møder. Overskud til at prøve også at forsvare hans eller hendes synspunkt. Overskud til at tale hans eller hendes sag. Og så meget overskud at vi de fleste gange har tid og rum nok til at forstå den enkelte vi taler med. Og til at kunne forsøge at gøre godt igen, når vi trods alle gode viljer alligevel opdager at vi har trådt for tæt, har været for hurtige eller har handlet ud fra fejlagtig bedrevidende.

På den baggrund vil vi dels i løbet af sommeren 1998 fremlægge en rapport over den viden vi har samlet og specielt om den praksis vi mener må benyttes i gadeplansarbejde af denne art. En rapport, der vil handle om god social forholden og behandling af de mennesker, som mange fejlagtigt tror har valgt at leve denne form for tilværelse af lyst, og ikke fordi den faktisk kun var den bedste af de dårlige muligheder, der var at vælge mellem.

Når det nu i virkeligheden drejer sig om en lang flugt fra noget der er endnu mere ubehageligt og ofte også en fordrivelse væk fra noget som de har holdt af.

Hvis vi går rundt og tror at de er "stået af samfundet" bør vi tænke os om og overveje om ikke de oftest er blevet udvist af det.

7.. Resume

Posefolks-projektet, som er et flerårigt frivilligt projekt finansieret af Socialministeriet, har i 1997 haft direkte kontakt med 38 forskellige personer. Men derudover foretaget forskellige afklaringer og optællinger af andre lignende grupper i København. Vi har på gaden mødt yngre psykisk syge misbrugere, svingdørspatienter. Vi har mødt grønlændere med tunge sociale problemer. Vi har mødt mennesker, der er tilmeldt i København og mennesker fra resten af Danmark og fra udlandet.

For en betydelig del af dem vi har været i kontakt med har kontakten betydet en væsentlig positiv ændring af deres situation.

Vi har ved systematisk beskrivelse af vores arbejde gennem de sidste år kunne få klarhed over den proces og de metoder, som gør at vores arbejde ikke længere er præget af den tilfældighed som var tilfældet i de første år. Specielt i det sidste år har arbejdet således været gennemført på en sådan måde, at vi nu kan samle vores erfaringer med det direkte gadeplansarbejde til en egentlig metodebeskrivelse for en social og socialpsykiatrisk indsats overfor posefolket.

Vi har foretaget beskedne undersøgelser af hvor posefolket sover og hvordan bevægeligheden er og har kunne bekræfte at "rigtige" posefolk lever og specielt sover ganske synligt.

De sidste års arbejde med posefolket vil i løbet af efteråret 1998 blive præsenteret i en samlende rapport om posefolket.